

PRZEGLĄD WYBORCZY

*

Biuletyn informacyjny

11-12/2003

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego

ISSN 1507-983X

Wydawnictwo Krajowego Biura Wyborczego
00-902 Warszawa, ul. Wiejska 10

Opracowanie - Zespół w Krajowym Biurze Wyborczym
Bohdan Szcześniak
Alicja Kicińska
Marcin Lisiak
Redakcja - Kazimierz Wojciech Czaplicki, kierownik Biura

Skład komputerowy – Marcin Lisiak

Oddano do druku – 29 października 2004 r.

Przy wykorzystaniu informacji zawartych w „Przeglądzie wyborczym” Krajowe Biuro Wyborcze będzie wdzięczne za każdorazowe wskazanie źródła informacji.

Oficjalna strona Państwowej Komisji Wyborczej w Internecie

www.pkw.gov.pl

SPIS TREŚCI

Str.

* Posiedzenia Państwowej Komisji Wyborczej	5
*Informacje o sprawozdaniach finansowych komitetów wyborczych z wyborów samorządowych w 2002 r.	5
*Opinie i wyjaśnienia prawne	17

POSIEDZENIA PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

Państwowa Komisja Wyborcza odbyła 3 posiedzenia w dniach 17 i 24 listopada oraz 1 grudnia 2003 r.

- * Państwowa Komisja Wyborcza współdziałała w pracach prowadzonych w Sejmie i Senacie nad projektem Ordynacji wyborczej do Parlamentu Europejskiego. Zgłaszane były robocze uwagi, propozycje i wnioski w kwestiach legislacyjnych i procedury wyborczej, w posiedzeniach podkomisji i komisji przygotowujących projekt regularnie uczestniczył sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej, udzielając informacji i wyjaśnień w tych sprawach.
- * Wykonując zadania przewidziane w Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz w ustawie o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta - Państwowa Komisja Wyborcza i komisarze wyborczy zbadali i rozpatrzyli w 2003 r. sprawozdania finansowe komitetów wyborczych utworzonych w celu udziału w wyborach samorządowych przeprowadzonych 27 października i 10 listopada 2002 r.

Obowiązek złożenia sprawozdań w terminie 3 miesięcy od dnia wyborów miało 25 804 komitety wyborcze, w tym 35 komitetów miało je złożyć Państwowej Komisji Wyborczej (komitety partii politycznych, koalicji partii politycznych, organizacji i stowarzyszeń oraz komitety wyborców zgłaszające kandydatów w więcej niż 2 województwach), a 25 769 komitetów - właściwym terytorialnie komisarzom wyborczym.

INFORMACJA O SPRAWOZDANIACH FINANSOWYCH KOMITETÓW WYBORCZYCH Z WYBORÓW SAMORZĄDOWYCH W 2002 R.

CZĘŚĆ I

SPRAWOZDANIA KOMITETÓW WYBORCZYCH ZŁOŻONE DO PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

INFORMACJE OGÓLNE

Liczba komitetów wyborczych, które zobowiązane były do złożenia sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej, według rodzaju komitetu.

Ogółem – 35,

w tym:

- komitetów wyborczych partii politycznych – 22
- koalicyjnych komitetów wyborczych – 2
- komitetów wyborczych organizacji i stowarzyszeń - 2
- komitetów wyborczych wyborców – 9

2. Liczba złożonych sprawozdań – 30 (85% zobowiązanych komitetów),

w tym:

- w ustawowym terminie – 28
- po upływie ustawowego terminu – 2

**Rozstrzygnięcia Państwowej Komisji Wyborczej w sprawie
sprawozdań finansowych**

Sprawozdania finansowe komitetów wyborczych przyjęte bez zastrzeżeń.	
1.	KW Liga Polskich Rodzin
2.	KW Partia Ludowo Demokratyczna
3.	KW Prawo i Sprawiedliwość
4.	KW Polskiego Stronnictwa Ludowego
5.	Koalicyjny KW SLD-UP
6.	KWW Lista Andrzeja Leppera
7.	KW Platforma Obywatelska RP*

Sprawozdania finansowe komitetów wyborczych przyjęte ze wskazaniem uchybień.	
1.	KW Alternatywa Partia Pracy
2.	KW Konserwatywno-Liberalna Partia Unia Polityki Realnej
3.	KW Polskiego Stronnictwa Światowego Kresowian – Wierzyieli Skarbu Państwa im. Józefa Piłsudskiego w Zielonej Górze
4.	KW Ogólnopolskiego Sojuszu Bezrobotnych
5.	KW Ogólnopolskiego Ruchu Zielonych
6.	Koalicyjny KW POPIS
7.	KW Samoobrona RP
8.	KW Polska Unia Gospodarcza
9.	Krajowy KWW Unia Samorządowa
10.	KWW Konfederacja Ruch Obrony Bezrobotnych RP
11.	KWW Optymalni
12.	KWW Wspólnota 2002

Sprawozdania finansowe komitetów wyborczych , które zostały odrzucone.	
1.	KWW Antyklerykalna Polska
2.	KW Forum Emerytów i Rencistów
3.	KW Komitet Obrony Polskiej Ziemi Placówka
4.	KW Konfederacja Polski Niepodległej
5.	KW Krajowej Partii Emerytów i Rencistów
6.	KW Krajowego Porozumienia Emerytów i Rencistów RP
7.	KW Stronnictwo Demokratyczne
8.	KWW Inicjatywa Społeczna Wspólnota Samorządowa
9.	KW Zieloni RP
10.	KW Związku Nauczycielstwa Polskiego
11.	KWW Organizacji Narodu Polskiego

* - Sprawozdanie przyjęte bez zastrzeżeń, po uwzględnieniu postanowienia Sądu Najwyższego (art. 84a ust. 7 Ordynacji wyborczej)

Uchwały Państwowej Komisji Wyborczej zaskarżone do Sądu Najwyższego (art. 84a ust. 6 Ordynacji wyborczej):

- z dnia 22 kwietnia 2003 r. w sprawie sprawozdania finansowego Krajowego Porozumienia Emerytów i Rencistów RP – skarga oddalona (post. SN z 11 sierpnia 2003 r., sygn. akt III SW 145/03),
- z dnia 5 maja 2003 w sprawie sprawozdania finansowego Komitetu Wyborczego Platforma Obywatelska RP – skarga uznana za zasadną (post. SN z 26 czerwca 2003 r., sygn. akt III SW 44/03),
- z dnia 5 maja 2003 w sprawie sprawozdania finansowego Komitetu Wyborczego Forum Emerytów i Rencistów – skarga oddalona (post. SN z 25 czerwca 2003 r., sygn. akt III SW 43/03),
- z dnia 12 maja 2003 r. w sprawie sprawozdania finansowego Komitetu Wyborczego Zieloni Rzeczypospolitej Polskiej – skarga oddalona (post. SN z 25 czerwca 2003 r., Sygn. akt III SW 45/03).

Naruszenia przepisów Ordynacji wyborczej w sprawozdaniach finansowych komitetów wyborczych.

Numer artykułu	Treść artykułu	Stwierdzono w liczbie sprawozdań
art. 83 ust. 4	Zabrania się: 1) pozyskiwania środków przez komitet wyborczy po dniu wyborów, 2) wydatkowania środków przez komitet wyborczy po dniu złożenia sprawozdania finansowego,	1
art. 83c ust. 1	Środki finansowe przekazywane komitetowi wyborczemu partii politycznej mogą pochodzić wyłącznie z funduszu wyborczego tej partii.	7
art. 83c ust. 3	Środki finansowe : 1) komitetu wyborczego organizacji, 2) komitetu wyborczego wyborców - mogą pochodzić wyłącznie z wpłat od osób fizycznych.	1
art. 83c ust. 5	Przepisy ust. 1-4 stosuje się odpowiednio do wartości niepieniężnych.	1
art. 83d ust. 3	Wpłata od osoby fizycznej może być dokonywana na rzecz komitetu wyborczego jedynie czekiem, przelewem lub kartą płatniczą.	4
art. 84 ust. 2	Pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego w terminie 3 miesięcy od dnia wyborów przedkłada organowi, któremu komitet złożył zawiadomienie o utworzeniu komitetu, sprawozdanie finansowe komitetu wyborczego o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych komitetu....	3
art. 64l ust. 2	... Jeżeli rozwiązanie komitetu nastąpiło po zarejestrowaniu kandydatów zawiadamia się o tym także właściwą terytorialną komisję wyborczą. Pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego składa w terminie 14 dni od dnia złożenia zawiadomienia o rozwiązaniu komitetu sprawozdanie finansowe.	1
art. 84 ust. 8	W części III sprawozdania nie zostały wykazane wszystkie jednostki, w których komitet zarejestrował kandydatów na radnych oraz kandydatów na wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast.	13
	Błędnie wyliczony, bądź nie wyliczony limit wydatków przysługujących komitetom na prowadzenie kampanii wyborczej.	10
	W sprawozdaniu nie zostały zawarte wszystkie informacje wynikające z dołączonych do sprawozdania dokumentów.	2
	W sprawozdaniu podana została zawyżona kwota wydatków poniesionych przez komitet na cele prowadzenia kampanii wyborczej.	1
	W sprawozdaniu zostały błędnie wykazane świadczone nieodpłatnie usługi.	1
	W sprawozdaniu finansowym nie została podana uzyskana przez komitet nadwyżka przychodów względem wydatków poniesionych na kampanię wyborczą.	1
	Do sprawozdania nie załączono wszystkich wymaganych dokumentów.	2

Wykaz wniosków Państwowej Komisji Wyborczej, skierowanych do Sądu Okręgowego w Warszawie o orzeczenie przepadku korzyści majątkowych na rzecz Skarbu Państwa od komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach samorządowych w 2002 r.
(realizacja art. 84d ust. 1 Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw)

L.p.	Nazwa Komitetu	Kwota przepadku (w zł.)
1	KW Forum Emerytów i Rencistów	988,00 zł
2	KW Konfederacja Polski Niepodległej	15 900,00 zł
3	KW Krajowej Partii Emerytów i Rencistów	84 041,06 zł
4	KW Krajowego Porozumienia Emerytów i Rencistów RP	2 000,00 zł
5	KW Stronnictwo Demokratyczne	100,00 zł
6	KW Zieloni RP	7 930,00 zł
7	KW Komitet Obrony Polskiej Ziemi "Placówka"	800,00 zł
8	KW Związku Nauczycielstwa Polskiego	190,00 zł
9	KWW Antyklerykalna Polska	17 247,00 zł
10	KWW Inicjatywa Społeczna "Wspólnota Samorządowa"	13 958,00 zł
11	KWW Organizacji Narodu Polskiego	200,00 zł
	Suma	143 354,06 zł

Postępowanie karne - wykaz komitetów wyborczych objętych postępowaniem karnym

Lp.	Nazwa Komitetu Wyborczego	Naruszony przepis	Przepis sankcjonujący
1.	KWW Antyklerykalna Polska	art. 83 ust. 4 pkt 1 art. 83c ust. 3 pkt 2	art. 202 g pkt 3 art. 202 g pkt 6
2.	KWW Inicjatywa Społeczna Wspólnota Samorządowa	art. 83 d ust. 1	art. 202 f ust. 1
3.	KWW Razem Polsce	art. 84 ust. 2	art. 202 j ust. 1
4.	KW Forum Emerytów i Rencistów	art. 83 c ust. 1 art. 84 ust. 2	art. 202 h pkt 3 art. 202 j ust. 1

Lp.	Nazwa Komitetu Wyborczego	Naruszony przepis	Przepis sankcjonujący
5.	KW Komitet Obrony Polskiej Ziemi Placówka	art. 84 ust. 2	art. 202 j ust. 1
6.	KW Konfederacji Polski Niepodległej	art. 83 c ust. 1	art. 202 h pkt 3
7.	KW Krajowej Partii Emerytów i Rencistów	art. 83 c ust. 1	art. 202 h pkt 3
8.	KW Krajowego Porozumienia Emerytów i Rencistów RP	art. 83 c ust. 1	art. 202 h pkt 3
9.	KW Ogólnopolskiego Ruchu Zielonych	art. 64 l ust. 2	art. 202 j ust. 1
10.	KW Partii Victoria	art. 84 ust. 2	art. 202 j ust. 1
11.	KW Partii Rozwoju	art. 64 l ust. 2	art. 202 j ust. 1
12.	KW Polskiego Stronnictwa Światowego Kresowian – Wierzyieli Skarbu Państwa im. Józefa Piłsudskiego w Zielonej Górze	art. 84 ust. 2	art. 202 j ust. 1
13.	KW Polskiej Wspólnoty Narodowej	art. 84 ust. 2	art. 202 j ust. 1
14.	KW Powiatowej Partii Obrony Bezrobotnych Nadzieja	art. 84 ust. 2	art. 202 j ust. 1
15.	KW Stronnictwo Demokratyczne	art. 83 c ust. 1	art. 202 h pkt 3
16.	KW Zieloni RP	art. 83 c ust. 1 art. 84 ust. 2	art. 202 h pkt 3 art. 202 j ust. 1

CZĘŚĆ II
SPRAWOZDANIA KOMITETÓW WYBORCZYCH ZŁOŻONE DO KOMI-
SARZY WYBORCZYCH (według delegatur KBW)

Liczba komitetów wyborczych zobowiązanych do złożenia sprawozdania finansowego

Delegatura KBW	Liczba ogółem	W tym komitetów w rozumieniu art. 64f ust. 8 Ordynacji	
		Liczba	Procent w stosunku do liczby ogółem
Biała Podlaska	442	413	93,4%
Białystok	396	351	88,6%
Bielsko-Biała	584	501	85,7%
Bydgoszcz	441	398	90,2%
Chelm	297	18	6,0%
Ciechanów	486	461	94,8%
Częstochowa	660	618	93,6%
Elbląg	623	66	10,5%
Gdańsk	913	812	88,9%
Gorzów Wielkopolski	263	227	86,3%
Jelenia Góra	534	479	89,7%
Kalisz	465	423	90,9%
Katowice	606	422	69,6%
Kielce	1360	1095	80,5%
Konin	686	659	96,0%
Koszalin	615	558	90,7%
Kraków	709	574	80,9%
Krosno	377	335	88,8%
Legnica	458	407	88,9%
Leszno	388	352	90,7%
Lublin	843	770	91,3%
Łomża	359	279	77,7%
Łódź	340	288	84,7%
Nowy Sącz	603	531	88,0%
Olsztyn	575	498	86,6%
Opole	536	464	86,5%
Ostrołęka	457	431	94,3%
Piła	585	476	81,3%
Piotrków Trybunalski	653	616	94,3%
Płock	470	434	92,3%
Poznań	423	319	75,4%
Przemyśl	347	323	93,1%
Radom	635	573	90,1%
Rzeszów	314	264	84,0%
Siedlce	540	504	93,3%
Sieradz	539	506	93,8%
Skierniewice	493	444	90,0%
Słupsk	446	404	90,5%
Suwałki	223	146	65,4%

Delegatura KBW	Liczba ogółem	W tym komitetów w rozumieniu art. 64f ust. 8 Ordynacji	
		Liczba	Procent w stosunku do liczby ogółem
Szczecin	636	523	82,2%
Tarnobrzeg	317	18	5,6%
Tarnów	279	215	77,0%
Toruń	579	531	91,7%
Wałbrzych	524	187	35,6%
Warszawa	791	638	80,6%
Wrocław	426	400	93,9%
Wrocław	547	470	85,9%
Zamość	579	549	94,8%
Zielona Góra	407	345	84,7%
RAZEM	25769	21315	82,7%

Liczba złożonych sprawozdań i terminowość ich złożenia

Delegatura KBW	Ogólna liczba złożonych sprawozdań	Procent w stosunku do liczby zobowiązanych	Sprawozdania złożone	
			w ustawowym terminie	po upływie ustawowego terminu (art. 84 ust. 2)
Biała Podlaska	439	99,3%	420	19
Białystok	396	100,0%	370	26
Bielsko-Biała	574	98,2%	511	63
Bydgoszcz	432	97,9%	307	125
Chełm	284	95,6%	123	161
Ciechanów	482	99,1%	445	37
Częstochowa	644	97,5%	318	326
Elbląg	388	62,2%	356	32
Gdańsk	904	99,0%	513	391
Gorzów Wielkopolski	263	100,0%	187	76
Jelenia Góra	530	99,2%	370	160
Kalisz	448	96,3%	300	148
Katowice	599	98,8%	505	94
Kielce	1282	94,2%	1038	244
Konin	660	96,2%	554	106
Koszalin	612	99,5%	597	18
Kraków	631	89,0%	597	34
Krosno	371	98,4%	312	59
Legnica	456	99,5%	414	42
Leszno	378	97,4%	216	162
Lublin	789	93,5%	584	205
Łomża	358	99,7%	315	43
Łódź	319	93,8%	250	69
Nowy Sącz	592	98,1%	481	111
Olsztyn	557	96,8%	381	176
Opole	536	100,0%	500	36
Ostrołęka	457	100,0%	422	35
Piła	566	96,7%	423	143
Piotrków Trybunalski	480	73,5%	448	32
Płock	380	80,8%	372	8
Poznań	387	91,4%	309	78
Przemysł	347	100,0%	202	145

Delegatura KBW	Ogólna liczba złożonych sprawozdań	Procent w stosunku do liczby zobowiązanych	Sprawozdania złożone	
			w ustawowym terminie	po upływie ustawowego terminu (art. 84 ust. 2)
Radom	604	95,1%	463	141
Rzeszów	300	95,5%	197	103
Siedlce	535	99,0%	494	41
Sieradz	479	88,8%	343	136
Skierniewice	488	99,0%	289	199
Słupsk	385	86,5%	229	156
Suwałki	218	97,7%	172	46
Szczecin	618	97,1%	414	204
Tarnobrzeg	255	80,4%	229	26
Tarnów	279	100,0%	279	0
Toruń	300	51,8%	230	70
Wałbrzych	353	67,4%	234	119
Warszawa	611	77,2%	535	76
Włocławek	373	87,5%	329	44
Wrocław	538	98,3%	444	94
Zamość	579	100,0%	470	109
Zielona Góra	402	98,8%	312	87
RAZEM	23858	92,6%	18803	5055

**Postanowienia Komisarzy Wyborczych w sprawie sprawozdań finansowych
(według delegatur KBW)**

Delegatura KBW	Ogólna liczba złożonych sprawozdań	Sprawozdania przyjęte bez zastrzeżeń	Sprawozdania przyjęte ze wskazaniem uchybień	Sprawozdania odrzucone	Odstąpienie od badania sprawozdania	
					na podstawie art. 84c	z innych* przyczyn
Biała Podlaska	439	420	19	0	0	
Białystok	396	30	4	11	351	
Bielsko-Biała	574	46	1	31	496	
Bydgoszcz	432	73	131	82	146	
Chełm	284	0	25	29	230	
Ciechanów	482	27	44	15	396	
Częstochowa	644	31	76	4	445	88
Elbląg	388	53	32	1	302	
Gdańsk	904	79	23	52	750	
Gorzów Wielkopolski	263	27	0	9	227	
Jelenia Góra	530	344	157	29	0	
Kalisz	448	0	52	54	342	
Katowice	599	291	97	68	143	
Kielce	1282	210	257	36	779	
Konin	660	459	201	0	0	
Koszalin	612	493	13	106	0	
Kraków	631	207	31	62	331	
Krosno	371	21	41	43	266	
Legnica	456	63	42	28	323	
Leszno	378	157	220	1	0	
Lublin	789	53	169	38	529	
Łomża	358	303	43	12	0	
Łódź	319	74	59	37	134	15
Nowy Sącz	592	134	147	27	284	
Olsztyn	557	60	6	1	314	176

Delegatura KBW	Ogólna liczba złożonych sprawozdań	Sprawozdania przyjęte bez zastrzeżeń	Sprawozdania przyjęte ze wskazaniem uchybień	Sprawozdania odrzucone	Odstąpienie od badania sprawozdania	
					na podstawie art. 84c	z innych* przyczyn
Opole	536	53	12	7	463	1
Ostrołęka	457	80	48	1	328	
Piła	566	6	70	67	423	
Piotrków Trybunalski	480	15	1	18	416	30
Płock	380	351	16	13	0	
Poznań	387	46	16	85	162	78
Przemyśl	347	38	6	17	286	
Radom	604	52	1	9	497	45
Rzeszów	300	33	2	59	206	
Siedlce	535	461	36	33	5	
Sieradz	479	82	129	26	242	
Skierniewice	488	252	167	26	0	43
Słupsk	385	55	2	39	239	50
Suwałki	218	171	37	10	0	
Szczecin	618	59	14	73	472	
Tarnobrzeg	255	17	1	15	200	22
Tarnów	279	259	10	10	0	
Toruń	300	50	85	56	104	5
Wałbrzych	353	40	124	14	175	
Warszawa	611	442	94	67	8	
Włocławek	373	275	47	34	17	
Wrocław	538	111	102	34	291	
Zamość	579	65	11	21	482	
Zielona Góra	402	268	89	42	0	3
RAZEM	23858	6936	3010	1552	11804	556

* Odstąpiono od badania w przypadku złożenia sprawozdania po upływie terminu do ich rozpatrzenia

Stwierdzone naruszenia przepisów Ordynacji wyborczej w sprawozdaniach finansowych złożonych Komisarzom Wyborczym (zestawienie liczbowe naruszonych przepisów)

Naruszony przepis	Stwierdzono w liczbie sprawozdań
art. 83 ust. 1	22
art. 83 ust. 2	3
art. 83 ust. 3	15
art. 83 ust. 4 pkt 1	315
art. 83 ust. 4 pkt 2	4
art. 83b ust. 2	2
art. 83c ust. 3	82
art. 83d ust. 1	98
art. 83d ust. 2	7
art. 83d ust. 3	985
art. 83d ust. 4	476
art. 83e	7
art. 83f	155
art. 83g	114
art. 84 ust. 3	7

Naruszony przepis	Stwierdzono w liczbie sprawozdań
art. 84 ust. 4	2

Postępowanie odwoławcze i karne

Delegatura KBW	Liczba odrzuconych sprawozdań	Liczba odwołań wniesionych do sądu okręgowego (art. 84a ust. 5)	Liczba zawiadomień skierowanych do prokuratury w sprawach naruszenia przepisów dotyczących finansowania kampanii wyborczej (art. 202d - 202j)
Biała Podlaska	0	0	22
Białystok	11	2	3
Bielsko-Biała	31	13	35
Bydgoszcz	82	26	163
Chełm	29	5	143
Ciechanów	15	10	52
Częstochowa	4	3	179
Elbląg	1	0	267
Gdańsk	52	23	430
Gorzów Wielkopolski	9	2	4
Jelenia Góra	29	8	24
Kalisz	54	12	165
Katowice	68	26	8
Kielce	36	5	358
Konin	0	0	26
Koszalin	106	28	64
Kraków	62	20	148
Krosno	43	5	22
Legnica	28	11	44
Leszno	1	0	10
Lublin	38	4	217
Łomża	12	2	8
Łódź	37	16	123
Nowy Sącz	27	10	149
Olsztyn	1	1	194
Opole	7	2	43
Ostrołęka	1	0	35
Piła	67	10	164
Piotrków Trybunalski	18	6	205
Płock	13	3	90
Poznań	85	33	114
Przemyśl	17	7	0
Radom	9	6	172
Rzeszów	59	18	48
Siedlce	33	3	66
Sieradz	26	20	201
Skierniewice	26	7	85
Słupsk	39	21	212
Suwałki	10	5	32

Delegatura KBW	Liczba odrzuconych sprawozdań	Liczba odwołań wniesionych do sądu okręgowego (art. 84a ust. 5)	Liczba zawiadomień skierowanych do prokuratury w sprawach naruszenia przepisów dotyczących finansowania kampanii wyborczej (art. 202d - 202j)
Szczecin	73	17	18
Tarnobrzeg	15	0	88
Tarnów	10	3	10
Toruń	56	16	279
Wałbrzych	14	7	304
Warszawa	67	7	180
Włocławek	34	11	116
Wrocław	34	12	10
Zamość	21	10	109
Zielona Góra	42	16	97
RAZEM	1552	472	5536

Przepadek na rzecz Skarbu Państwa korzyści majątkowych przyjętych przez komitety wyborcze z naruszeniem przepisów ustawy

Delegatura KBW	Liczba komitetów, które dokonały dobrowolnej wpłaty do depozytu urzędu skarbowego	Liczba wniosków skierowanych do sądu okręgowego	Kwota podlegająca przepadkowi, określona w postanowieniach Komisarzy Wyborczych
Biała Podlaska	0	0	0,00 zł
Białystok	7	1	25 486,61 zł
Bielsko-Biała	11	11	6 815,00 zł
Bydgoszcz	16	65	76 815,00 zł
Chełm	0	22	17 639,79 zł
Ciechanów	3	14	24 271,78 zł
Częstochowa	0	3	33 547,00 zł
Elbląg	1	0	1 052,38 zł
Gdańsk	18	1	92 504,85 zł
Gorzów Wielkopolski	5	9	20 169,55 zł
Jelenia Góra	1	29	31 463,88 zł
Kalisz	20	38	72 761,84 zł
Katowice	67	33	265 649,41 zł
Kielce	0	1	7 110,58 zł
Konin	0	0	0,00 zł
Koszalin	51	21	93 932,55 zł
Kraków	34	53	54 673,87 zł
Krosno	0	34	31 605,78 zł
Legnica	11	28	84 948,00 zł
Leszno	1	1	195,10 zł
Lublin	30	38	27 854,32 zł
Łomża	3	6	3 167,00 zł
Łódź	15	33	27 834,25 zł
Nowy Sącz	14	23	37 618,84 zł
Olsztyn	2	2	2 390,40 zł
Opole	6	1	13 331,56 zł

Delegatura KBW	Liczba komitetów, które dokonały dobrowolnej wpłaty do depozytu urzędu skarbowego	Liczba wniosków skierowanych do sądu okręgowego	Kwota podlegająca przypadkowi, określona w postanowieniach Komisarzy Wyborczych
Ostrołęka	0	0	0,00 zł
Piła	2	49	68 786,05 zł
Piotrków Trybunalski	8	14	38 605,04 zł
Płock	8	5	22 548,28 zł
Poznań	0	55	98 100,00 zł
Przemyśl	5	17	16 707,57 zł
Radom	2	7	28 482,40 zł
Rzeszów	3	43	84 026,97 zł
Siedlce	12	23	43 130,72 zł
Sieradz	0	27	31 542,44 zł
Skierniewice	17	31	44 039,96 zł
Słupsk	12	9	13 900,20 zł
Suwałki	12	5	8 895,57 zł
Szczecin	41	25	100 714,19 zł
Tarnobrzeg	0	15	26 873,11 zł
Tarnów	5	5	13 679,80 zł
Toruń	1	0	213,68 zł
Wałbrzych	11	22	31 328,46 zł
Warszawa	37	65	73 474,67 zł
Włocławek	12	33	85 124,28 zł
Wrocław	17	29	90 645,14 zł
Zamość	14	2	8 258,60 zł
Zielona Góra	22	42	84 954,02 zł
RAZEM	557	990	2 066 870,49 zł

* Państwowa Komisja Wyborcza udzielała informacji i wyjaśnień na liczne pytania dotyczące stosowania przepisów ustaw wyborczych.

* Odpowiadając na pytania posłów dotyczące wygaśnięcia mandatów radnych w związku ze skazaniem prawomocnym wyrokiem sądowym za przestępstwo umyślne (art. 190 ust. 1 pkt 4 Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw i art. 26 ust. 1 pkt 5 ustawy o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta) poinformowała, iż od początku ubiegłej kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego wygaśnięcie mandatu radnych wskutek prawomocnego skazującego wyroku sądu orzeczonego za przestępstwo umyślne stwierdzono wobec **158** radnych, w tym:

- **2** radnych województw,
- **19** radnych powiatów i **8** radnych miast na prawach powiatu,
- **25** radnych gmin liczących powyżej 20 tys. mieszkańców i **104** radnych gmin liczących do 20 tys. mieszkańców.

Podział ze względu na rodzaj przestępstw, za które orzeczono wyroki skutkujące wygaśnięciem mandatów jest następujący:

- **12** przypadków przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu (udział w bójce lub pobiciu, nieudzielenie pomocy),
- **23** przypadki przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości),
- **1** przypadek przestępstwa przeciwko środowisku (niszczenie przyrody),
- **8** przypadków przestępstw przeciwko wolności (pozbawienie wolności, groźby karalne, naruszenie miru domowego),
- **1** przypadek przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności (obcowanie płciowe z osobą poniżej 15 roku życia),
- **9** przypadków przestępstw przeciwko rodzinie i opiece (znęcanie się nad osobą najbliższą pozostającą w stosunku zależności),
- **18** przypadków przestępstw przeciwko czci i nietykalności cielesnej (pomówienie, naruszenie nietykalności cielesnej),
- **2** przypadki przestępstw przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową (naruszanie praw pracowniczych),
- **17** przypadków przestępstw przeciwko działalności instytucji państwowych i samorządowych (naruszenie nietykalności funkcjonariusza publicznego, użycie przemocy lub groźby dla uzyskania wpływu na czynności urzędowe, znieważenie funkcjonariusza publicznego, łapówkarstwo, niedopełnienie obowiązków przez funkcjonariusza publicznego),
- **4** przypadki przestępstw przeciwko wymiarowi sprawiedliwości (składanie fałszywych zeznań, utrudnianie postępowania karnego),
- **2** przypadki przestępstw przeciwko porządkowi publicznemu (bezczeszczenie zwłok, nielegalna produkcja broni),
- **25** przypadków przestępstw przeciwko wiarygodności dokumentów (fałszerstwo dokumentów, poświadczenie w dokumencie nieprawdy przez funkcjonariusza publicznego),
- **22** przypadki przestępstw przeciwko mieniu (kradzież, przywłaszczenie, doprowadzenie innej osoby do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, paserstwo),

- 2 przypadki przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu (wyłudzenie kredytu, ukrywanie majątku przed wierzycielem),
- 3 przypadki przestępstw przeciw prawu budowlanemu,
- 1 przypadek przestępstwa skarbowego,
- 1 przypadek przestępstwa przeciw wychowaniu w trzeźwości.

W 7 przypadkach dokumenty dostępne organom wyborczym nie pozwalają stwierdzić, za jakie przestępstwa zostali skazani radni, których mandaty wygasły.

Stwierdzenie wygaśnięcia mandatu nastąpiło:

- w 82 przypadkach w ustawowym 3-miesięcznym terminie od uprawomocnienia wyroku, w wyniku podjęcia przez rady stosownych uchwał,
- w 76 przypadkach — po upływie tego terminu, w tym:
 - w 66 przypadkach rady podjęły uchwały bez wezwania wojewody,
 - w 6 przypadkach rady podjęły uchwały na skutek wezwania wojewody,
 - w 4 przypadkach wojewodowie wydali zarządzenia zastępcze w związku z bezskutecznością wezwania rady do podjęcia uchwały.

Zwłoka w stwierdzeniu wygaśnięcia mandatu wynosiła od **1 dnia** do blisko **33 miesięcy**, średnio **ok. pięć i pół miesiąca**. W znacznej części przypadków przekroczenie ustawowego terminu podjęcia uchwały spowodowane było tym, że organy jednostek samorządu terytorialnego nie posiadały informacji o wyrokach skazujących radnych. Należy zauważyć, że przepisy Kodeksu postępowania karnego i Kodeksu karnego wykonawczego nie zobowiązują sądów do sprawdzania, czy osoba skazana jest radnym, ani do powiadamiania organów samorządu i organów wyborczych o skazaniach, których skutkiem jest wygaśnięcie mandatu.

Spośród radnych gmin liczących do 20 tys. mieszkańców, których mandaty wygasły wskutek prawomocnych skazujących wyroków sądów, orzeczonych za przestępstwa umyślne, **30** osób zostało powtórnie wybranych na radnych w wyborach uzupełniających, zarządzonych w związku z wygaśnięciem ich mandatów.

W obecnej kadencji **wygaśnięcie mandatu wójta** wskutek prawomocnego skazującego wyroku sądu, orzeczonego za przestępstwo umyślne stwierdzono **2** razy. W **1** przypadku wyrok orzeczono za przestępstwo z art. 271 § 1 Kodeksu karnego (poświadczenie w dokumencie nieprawdy przez funkcjonariusza publicznego), w **1** przypadku — za przestępstwo z art. 286 § 1 Kodeksu karnego (doprowadzenie innej osoby do niekorzystnego

rozporządzenia mieniem). Obie uchwały rad gmin zostały podjęte w ustawowym terminie. W 1 przypadku były wójt został wybrany ponownie w wyborach przedterminowych przeprowadzonych w związku z wygaśnięciem jego mandatu.

- Wyjaśniła ponadto, w związku z wątpliwościami dotyczącymi czasu trwania kadencji organów stanowiących samorządu terytorialnego - że zgodnie z art. 16 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zmianami) kadencję rad gmin należy liczyć od dnia wyboru, co jest traktowane jako równoznaczne z dniem, na który zarządzono wybory, to znaczy z dniem głosowania. Przywołany przepis nie budzi wątpliwości interpretacyjnych w zakresie ustalenia początku kadencji rad.

Trybunał Konstytucyjny badał co prawda w 1994 r. art. 16 ustawy o samorządzie gminnym i ustalił jego powszechnie obowiązująca wykładnię, lecz sprawa dotyczyła obowiązywania tego przepisu w przypadku rad wybranych w wyborach przedterminowych oraz rad powstałych w wyniku nowych wyborów zarządzonych w następstwie zmian o podziale terytorialnym państwa, których wybory odbywały się pod rządami ustawy z dnia 8 marca 1990 roku — Ordynacja wyborcza do rad gmin (Dz. U. Nr 16, poz. 96 ze zmianami).

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że uchwalone osiem lat po ustawie o samorządzie gminnym ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 ze zmianami) oraz ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 ze zmianami) stanowią odpowiednio, że kadencja rady trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów (art. 9 ust. 2) oraz kadencja sejmiku województwa trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów (art. 16 ust. 2). Dlatego też wskazane byłoby ujednolicenie terminologii we wszystkich trzech ustawach określających ustrój poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego, poprzez dokonanie stosownej zmiany omawianego przepisu ustawy o samorządzie gminnym.

- * Odnosząc się do wątpliwości związanych z protestami wyborczymi wyjaśniła, że w polskim prawie wyborczym system organów wyborczych, do których należy przygotowanie, przeprowadzenie i zakończenie wyborów w rozumieniu – ustalenie wyników głosowania i wyników wyborów, działa do ogłoszenia ich wyników i rozpatrzenia przez sąd protestów wyborczych.

Kwestie wnoszenia i rozpatrywania protestów wyborczych w wyborach samorządowych jednoznacznie regulują przepisy rozdziału 10 Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547), mające również zastosowanie w przypadku protestów wyborczych dotyczących wyborów wójta, burmistrza, prezydenta miasta. Określają one rolę sądu i organów wyborczych w procesie doprowadzania do ustalenia wyniku wyborów zgodnie ze stanem faktycznym i prawem. Sąd sprawuje nad

działalnością organów wyborczych w tym zakresie kontrolę, polegającą na ustaleniu czy doszło do naruszenia prawa wyborczego, a w razie stwierdzenia, że miało to miejsce — wskazaniu uchybień i postanowieniu o przeprowadzeniu wyborów ponownych lub o podjęciu niektórych czynności wyborczych. Organy wyborcze wykonują wówczas swoje ustawowe zadania, kierując się wiążącym postanowieniem sądu.

Sąd rozpoznając protest wyborczy dokonuje ustalenia stanu faktycznego i na tej podstawie rozstrzyga o ważności wyborów. Wzruszenie ustaleń sądowych może nastąpić wyłącznie w trybie odwoławczym do sądu wyższej instancji. Prawomocne postanowienie sądu wiąże organy wyborcze.

Pełnomocnikiem, o którym mowa w art. 58 ust. 4 Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, uprawnionym do wniesienia protestu przeciwko ważności wyborów do danej rady, jest osoba uprawniona do dokonania zgłoszenia listy kandydatów do tejże rady, tj. pełnomocnik komitetu wyborczego uprawniony do składania oświadczeń w sprawie zgłoszenia listy wobec organów wyborczych lub upoważniona przez niego osoba (art. 101 ust. 2 Ordynacji wyborczej). Udzielenie przez pełnomocnika komitetu wyborczego upoważnienia do zgłoszenia listy innej osobie nie ogranicza uprawnień pełnomocnika komitetu wyborczego do samodzielnego składania oświadczeń w sprawie zgłoszenia, zatem nie ogranicza również jego zdolności do wnoszenia protestów wyborczych.

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz. U. Nr 113, poz. 984 ze zm.) w sprawach tą ustawą nieuregulowanych stosuje się odpowiednio przepisy Ordynacji wyborczej, zatem w opinii Państwowej Komisji Wyborczej prawo wniesienia protestu przeciwko ważności wyborów wójta (burmistrza, prezydenta miasta) przysługuje zarówno pełnomocnikowi komitetu wyborczego, jak osobie upoważnionej przez niego do zgłoszenia kandydata na wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

- * W budzących wątpliwości sprawach związanych z wykonywaniem i wygaśnięciem mandatu radnego wyjaśniła, że:
- orzeczenie warunkowo umarzające postępowanie karne w sprawie przestępstwa umyślnego popełnionego przez radnego nie jest prawomocnym skazującym wyrokiem sądu, orzeczonym za przestępstwo umyślne, o którym mowa w art. 190 ust. 1 pkt 4 Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw i w związku z tym nie skutkuje wygaśnięciem mandatu radnego. Stanowisko takie zajął również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 stycznia 2003 r. (Sygn. akt III RN 236/01).

Objaśnienie pojęcia przestępstwa umyślnego zawarte jest w art. 9 § 1 Kodeksu karnego, zgodnie zaś z art. 413 § 2 pkt 1 Kodeksu postępowania karnego wyrok skazujący powinien

zawierać dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu oraz jego kwalifikację prawną, w tym ocenę umyślności czynu zabronionego. Treść każdego wyroku skazującego radnego pozwala zatem stwierdzić, czy skazanie skutkuje wygaśnięciem jego mandatu.

Postępowanie w wypadku niepodjęcia przez radę gminy uchwały w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia mandatu radnego mimo zaistnienia ustawowych do tego przesłanek reguluje art. 98a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.). W takiej sytuacji wojewoda wzywa radę gminy do podjęcia stosownej uchwały w terminie 30 dni (ust. 1), a w razie bezskutecznego upływu tego terminu, po powiadomieniu ministra właściwego do spraw administracji publicznej, wydaje w tej sprawie zarządzenie zastępcze (ust. 2).

- Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw nie zawiera przepisów normujących kwestie wpływu komitetów wyborczych (a także partii politycznych i ich koalicji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz grup wyborców lub innych podmiotów) na sposób wykonywania mandatu przez radnych wybranych z list tych komitetów.

Komitety wyborcze w imieniu partii politycznych, organizacji i wyborców wykonują czynności wyborcze, a w szczególności zgłaszają kandydatów na radnych oraz prowadzą, na zasadzie wyłączności, kampanię wyborczą (art. 64b Ordynacji wyborczej), ulegają zaś rozwiązaniu z mocy prawa po zakończeniu postępowania dotyczącego sprawozdania finansowego komitetu o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach związanych z finansowaniem kampanii wyborczej (art. 64l ust. 1). Zakres ustawowych zadań komitetów wyborczych oraz ograniczenie czasu ich istnienia wykluczają zatem bezpośredni związek ich działalności ze sposobem wykonywania mandatu przez wybranych radnych.

Zasady wykonywania mandatu przez radnych gminy reguluje ustawa o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.), której wykładnia nie należy do kompetencji Państwowej Komisji Wyborczej. Ocena skuteczności oświadczeń składanych przez radnych oraz roszczeń z tytułu niewykonania określonych w tych oświadczeniach zobowiązań należy do właściwego sądu rozpatrującego sprawę w postępowaniu cywilnym.

- zgodnie z art. 194 ust. 1 Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw w przypadku wygaśnięcia mandatu radnego rada powiatu jest zobowiązana do podjęcia uchwały o wstąpieniu na jego miejsce kandydata z tej samej listy, który w wyborach uzyskał kolejno największą liczbę głosów, a nie utracił prawa wybieralności i nie został skazany prawomocnym wyrokiem sądu orzeczonym za przestępstwo umyślne. Uchwała ta powinna zostać podjęta na następnej sesji rady po stwierdzeniu wygaśnięcia mandatu radnego.

* Wyjaśniając wątpliwości dotyczące rejestru wyborców wskazała, co następuje:

- stosownie do przepisów Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 46, poz. 499 ze zm.) stały rejestr wyborców obejmuje stale zamieszkałe na obszarze gminy osoby, którym przysługuje prawo wybierania (art. 11 ust. 1). Wyborcy zameldowani na obszarze gminy na pobyt stały wpisywani są do rejestru wyborców z urzędu (art. 12 ust. 1), natomiast wyborcy stale zamieszkali na obszarze gminy bez zameldowania na pobyt stały wpisywani są do rejestru, jeżeli złożą w tej sprawie w urzędzie gminy pisemny wniosek (art. 12 ust. 2). Decyzję o wpisaniu lub o odmowie wpisania do rejestru osoby na jej wniosek wydaje wójt lub burmistrz (prezydent miasta) w terminie 3 dni od dnia wniesienia wniosku (art. 13 ust. 1). Każdy może wnieść do wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) reklamację na nieprawidłowości w rejestrze wyborców, a w szczególności w sprawie ujęcia w rejestrze osoby, która nie zamieszkuje stale na obszarze gminy (art. 15 ust. 1 pkt 4), na decyzję zaś nieuwzględniającą reklamacji wnoszący reklamację może wnieść skargę do sądu rejonowego (art. 15 ust. 5).

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. — Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r Nr 159, poz. 1547) warunkiem posiadania prawa wybierania do danej rady jest stałe zamieszkiwanie na obszarze działania tej rady (art. 5), przy ustalaniu faktu stałego zamieszkania stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego (art. 9), a osoby, którym przysługuje prawo wybierania wpisuje się do spisu wyborców (art. 33 ust. 1), sporządzanego na podstawie stałego rejestru wyborców w gminie (art. 34 ust. 2).

Powyższe przepisy wiążą ujęcie osoby w rejestrze wyborców (a zatem także w spisie wyborców sporządzanym w związku z wyborami do organów stanowiących samorządu terytorialnego) ze stałym zamieszkaniami na obszarze gminy. Przy ustalaniu faktu stałego zamieszkania stosować należy przepisy Kodeksu cywilnego, którego art. 25 stanowi, iż miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Zatem podstawą wydania decyzji o wpisaniu osoby na jej wniosek do rejestru wyborców prowadzonego przez gminę jest stwierdzenie na podstawie faktów, że osoba ta przebywa na obszarze tej gminy z zamiarem stałego pobytu. Uznanie przez właściwy organ, że złożony przez wyborcę wniosek uzasadnia wpisanie danej osoby do rejestru wyborców zależy zatem od zindywidualizowanych sytuacji, których zbadanie i ocena należy do tego organu. Organ prowadzący rejestr, zobowiązany jest więc przed wydaniem decyzji do zbadania faktów i towarzyszących im okoliczności, w celu stwierdzenia, czy pobyt danej osoby w gminie ma cechy założenia tam ośrodka swoich interesów osobistych i majątkowych. Dla wpisania takiej osoby do rejestru wyborców nie ma natomiast znaczenia fakt, czy pobyt wynikający z przepisów o ewidencji ludności i obowiązku meldunkowym jest pobytem stałym, czy czasowym.

W przypadku wątpliwości co do zasadności decyzji o wpisaniu osoby do rejestru wyborców każdy może wykorzystać środki prawne, o których mowa w art. 15 Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. Ostateczne rozstrzygnięcie w tych sprawach należy do sądu, który stwierdza, czy spełnione zostały ustawowe warunki wpisania osoby do rejestru. Również stwierdzenia, czy przy wydaniu decyzji o wpisaniu do rejestru doszło do popełnienia przestępstwa może dokonać wyłącznie sąd, ustalając, jakimi motywami kierował się organ prowadzący rejestr wyborców i oceniając, czy przy wydawaniu decyzji dołożono należytej staranności w ustaleniu stanu faktycznego.

- Prowadzenie rejestru wyborców, wraz z wydawaniem decyzji administracyjnych w sprawach wpisania do rejestru, a także sporządzanie spisów wyborców może być powierzone przez gminę innej gminie w drodze porozumienia międzygminnego, o którym mowa w art. 74 ustawy o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.). Zawarcie takiego porozumienia wymaga podjęcia stosownych uchwał przez rady gmin (art. 18 ust. 2 pkt 12 ustawy o samorządzie gminnym) i ogłoszenia go w wojewódzkim dzienniku urzędowym (art. 13 pkt 6 lit. a ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych [Dz. U Nr 62, poz. 718 ze zm.]).

Należy również zwrócić uwagę na konieczność powoływania zawartego porozumienia w treści wydawanych decyzji administracyjnych, które powinny zawierać dane wystarczające dla ustalenia, że zostały wydane przez organ właściwy.

Zgodnie z art. 74 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym gmina powierzająca innej zadanie publiczne ma obowiązek udziału w kosztach realizacji zadania. Zatem dotacja na wykonanie zadania powinna być przekazywana odrębnie dla każdej gminy.

- * Państwowa Komisja Wyborcza udzielała licznych informacji i wyjaśnień dotyczących stosowania przepisów ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. z 2000 r. Nr 88, poz. 985 ze zmianami).
- Na pytania związane z wyznaczeniem terminu referendum wskazała, iż kluczowe znaczenie ma w tym zakresie interpretacja pojęcia "przeprowadzenie referendum". W ustawie o referendum lokalnym pojęcie to jest wielokrotnie używane dla określenia dnia głosowania (np. art. 10 ust. 2, art. 21 itd.) ale także w kilku przypadkach jako nazwa zbioru czynności związanych z przeprowadzeniem referendum. Z tych względów możliwa jest różna interpretacja art. 5 ust. 2 pkt 1 ustawy. Pojęcie to może więc być odnoszone do dnia głosowania w referendum lub do dnia podjęcia pierwszej czynności przygotowawczej do referendum. W dotychczasowej praktyce powszechne było odnoszenie do dnia głosowania.

- W sprawie prowadzenia kampanii referendalnej i jej finansowania zajęła następujące stanowisko:

Przepisy rozdziału 7 ustawy o referendum lokalnym regulują w pełni zasady finansowania inicjatywy przeprowadzenia referendum oraz udziału w kampanii referendalnej, jedynie w przypadku gdy inicjatorem referendum lub uczestnikiem kampanii jest partia polityczna odsyłając do przepisów ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 857 ze zm.). Zasady te są w części odmienne od obowiązujących w przypadku kampanii wyborczej określonych w Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw.

W związku z powyższym do finansowania kampanii referendalnej nie mają zastosowania przepisy Ordynacji wyborczej, a w szczególności jej art. 83d. Ponadto przepisy ustawy o referendum lokalnym oraz ustalony rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 lutego 2001 r. w sprawie wzoru sprawozdania finansowego o źródłach i wysokości pozyskanych funduszy oraz wydatkach poniesionych na cele referendalne (Dz. U. Nr 14, poz. 128) wzór sprawozdania nie przewidują podawania w sprawozdaniu danych dotyczących rachunku bankowego, na którym gromadzone były środki finansowe, ani dołączania do sprawozdania dokumentów umożliwiających weryfikację podanych w sprawozdaniu informacji. Brak również w ustawie o referendum lokalnym przepisów karnych analogicznych do art. 202f Ordynacji wyborczej, w przypadku przepisów karnych zaś odpowiednie stosowanie przepisów Ordynacji wyborczej byłoby niedopuszczalne. Stosowanie art. 84d Ordynacji wyborczej do kampanii referendalnej byłoby zatem nieracjonalne, bowiem nie ma podstaw ani do żądania od inicjatora referendum informacji o rachunku bankowym, na którym gromadzone były środki na kampanię referendalną, ani do ukarania pełnomocnika inicjatora referendum za gromadzenie środków poza rachunkiem bankowym.

Artykuł 28 ust. 2 ustawy o referendum lokalnym należy interpretować nie tylko jako zakazujący organom gminy i ich członkom prowadzenia kampanii referendalnej na koszt gminy, lecz także — *a contrario* — jako dopuszczający prowadzenie przez te podmioty kampanii pod warunkiem, że nie będzie ona finansowana ze środków gminnych. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) może zatem (bez względu na to, czy jest mieszkańcem gminy) prowadzić kampanię referendalną, stosując się do ograniczenia wynikającego z art. 28 ust. 2 ustawy.

Należy podkreślić, że ograniczenia wynikające z art. 28 ust. 2 ustawy o referendum lokalnym dotyczą prowadzenia przez organy gminy i ich członków kampanii referendalnej, która służy prezentowaniu stanowiska uczestniczących w niej podmiotów w sprawie poddanej pod referendum (art. 28 ust. 1), w omawianym przypadku — w sprawie odwołania organów gminy przed upływem kadencji. Zatem ograniczenia te dotyczą przedstawiania przez

organy gminy i ich członków stanowiska w sprawie odwołania organów gminy. Natomiast wójt (burmistrz, prezydent miasta) z racji sprawowanej funkcji osoby reprezentującej gminę (art. 31 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym) ma prawo, a nawet zobowiązany jest do reagowania na krytykę działalności organów gminy. Przedstawianie merytorycznego stanowiska w sprawie zarzutów postawionych w ramach kampanii referendalnej nie może być uznawane za prowadzenie kampanii referendalnej przez organ gminy lub członka tego organu, o ile ich wystąpienia w tych sprawach dotyczą zarzutów, nie zaś wniosku o odwołanie organów.

Artykuł 43 ust. 1 ustawy o referendum lokalnym jednoznacznie określa czyny nim zabronione, wśród których nie znajduje się przyjmowanie na cele referendalne środków finansowych (a także, zgodnie z art. 43 ust. 2, wartości niepieniężnych) pochodzących od podmiotów w tym przepisie wymienionych przez innych niż inicjator referendum uczestników kampanii referendalnej. Zatem przekazywanie środków przez te podmioty uczestnikom kampanii referendalnej jest objęte zakazem (w przypadku innych niż inicjator referendum uczestników kampanii referendalnej nie objętym sankcją karną z art. 71), natomiast przyjmowanie takich środków przez tych uczestników kampanii nie jest czynem zabronionym przepisami ustawy o referendum lokalnym. Należy zauważyć jednak, że zakaz i karalność przekazywania środków na kampanię referendalną przez niektóre z podmiotów wymienionych w art. 43 ust. 1 ustawy wynika z innych przepisów (np. dotyczących zasad gospodarki finansowej tych podmiotów).

- Wydatki komisarza wyborczego, o których mowa w art. 40 ust. 4 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym obejmują koszty bezpośrednio związane z czynnościami komisarza, w tym koszt ogłoszenia postanowienia o przeprowadzeniu referendum (art. 25 ust. 2) oraz koszt przygotowania kart do głosowania i dostarczenia ich do obwodowych komisji (art. 52 ust. 2). Natomiast pozostałe koszty referendum, w tym koszty obsługi administracyjnej komisji terytorialnych i obwodowych, zapewnienia tym komisjom techniczno-materialnych warunków pracy oraz diet przysługujących członkom komisji, pokrywane są z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, której dotyczy referendum (art. 40 ust. 1).
- Odnosnie do wątpliwości dotyczących pytań referendalnych, kart do głosowania oraz tworzenia komisji ds. referendum, wyjaśniła, iż zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym inicjator referendum zobowiązany jest w informacji o zamierzonym referendum, podawanej do wiadomości mieszkańców, zawrzeć pytanie lub pytania albo warianty zaproponowane do wyboru. Zatem należy przyjąć, że o treści pytania referendalnego rozstrzyga inicjator referendum.

Rola komisarza wyborczego ogranicza się jedynie do ustalenia jaka jest wola inicjatora referendum, gdy z treści wniosku nie wynika jednoznacznie, czy chce on zadać jedno, czy też dwa pytania w sprawie odwołania organów gminy.

Niezależnie od tego czy inicjator uzna, że należy zadać jedno pytanie dotyczące odwołania obu organów gminy jednocześnie, czy też dwa pytania odrębnie dla każdego organu gminy, umieszcza się je na jednej karcie go głosowania.

- Z przepisów art. 50 i 51 ustawy o referendum lokalnym wyraźnie wynika, iż uprawnienie wskazania osób wchodzących w skład terytorialnej i obwodowych komisji do spraw referendum przysługuje jedynie organowi wykonawczemu jednostki samorządu terytorialnego i inicjatorowi referendum. Inne stosowanie tych przepisów nie jest możliwe w wyniku interpretacji, lecz konieczna byłaby ich nowelizacja.